

Puccini ei ole dramaatiline helilooja. Konfliktisituatsioonid on lühikesed. Puudutades tõsiseid teemasid kergelt, tuleb selle taustal selgemini esile armastuse ja surma kontrast. "Boheem" ongi nagu ülem-laul armastusele, mis oma lavaelu 97 aasta jooksul on andnud palju soojust nii tegijaile, osalistele kui ka kuulajaile, ja see ongi põhjus, miks ikka ja jälle selle ooperi juurde pööratakse. Käesolev lavastus on Estonia Teatris seitsmes.

"Maailma heade etenduste koorem teeb "Boheemi" lavastamise üha raskemaks," ütleb lavastaja Arne Mikk intervjuus "Päevalehele". Ooperižanr annab ikkagi oma mängureeglid. I ja IV vaatuses on lavastaja kõik selgelt paika pannud, jättes samas ka teatud improviseerimisvabaduse, mis aitab luua boheemlaslikku keskkonda. Iga kord tekitab rõõmsat elevust IV vaatuses tantsustseen. II vaatuses on tunne, et kõik tegelased lastakse jõululaadale ühest august, läbi kitsa tunneli, mis lisab asjatut sagimist. Ja kas Ladina kvartali kroonimata kuninganna Musetta ikka peab prügikastil istudes veinipudelit tühjendama? II ja III vaatuses lahendust on mõjutanud lavakujundus. Kunstnik Ann Lumiste on muusikateatris uustulnuk. Julge pealehakkamine on ainult pool võitu. Lavapildi esimene mulje te-

MA KÄISIN OOPERIS

Seda väljendust seostan rohkem kirjandusega, kus ooperis käimisest räägitakse alati kui sündmusest, mis hiljem kuluaarides elevust ja jutuainet annab. Midagi taolist kogesin ka Estonia Teatri "Boheemi" etendustel 12., 14. ja 21. novembril. Erilisuse võlu peitub eelkõige muusikalisel teostusel. Maestro Carlo Felice Cillario, suurte muusika- ja elukogemustega dirigent, on just see, keda trupp vajab. Kui ainult mõelda, milliste kuulsustega (Victoria de los Angeles, Renata Tebaldi, Mirella Freni, Montserrat Caballé, Luciano Pavarotti) Cillario "Boheemi" lavale on toonud, siis ei julgegi nagu uskuda, et ta kuu aega meie trupiga töötas. Koostöös jõuti tulemuseni, et esietendusel tabasin end mõttelt: olen ma ikka meie ooperis? Täpne fraseerimine, tasakaal, dünaamika, selged liinid ja muusikalised kujundid, solistide ja dirigendi vastastikune usaldus. Orkester kõlas väljenduslikult, läbipaistvalt ja poeetiliselt, tuues välja harmoonilise keele kogu värskuse ja tonaalsuste dramaturgia.

partii kantileensus, kandvus ja väljenduslikkus tõmbavad tähelepanu esimestest fraasidest. Rodolfo on Vello Jürna lauljatee üks kõrghetk, Eestis kuulnud osadest kindlalt parim.

Ivo Kuusk leidis end etenduses järk-järgult. III ja IV vaatuses oli väga hea kontrast naljaheitva Rodolfo ning selle taha muret ja muserdust varjata püüdva Ro-

tuse meeletehtepurse ei võta elujanu, mis püsib kuni finaali vaikse kulminatsioonini. Musetta on kontrastne tegelane. Ta naudib elu, temas on ühinenud daam, fuuria ja kaasatundev inimlik soojus. Sirje Puura on kõige säravam ja vitaalsem. Jääd uskuma, et tema armastus nälgiva kunstniku vastu pole mõõduv kapriis. Anu Kaalul on nii

tuses, viimases aga Mimi murele kaasatundev, abivalmis ja südamlik.

Kunstnik Marcellol pole ühtki sooloetteastet, aga ometi on ta oluliselt tegev igas vaatuses. Väino Puura hinges on ilmselt midagi elunautivast Marcellost. Milline õnnetunne vallandub reageeringus Musetta valsile! Tarmo Sild on iroonilisem,

Foto: KALJU SUUR

C. F. CILLARIO

ka aaria on lauldud ilusa kantileeniga ja muusikaalselt. Mart Lauri filosoof on heasüdamlik ja kohmakas.

Muusik Schaunardi ülesanne on viia nälgivate kunstnike mõte rõõmsaks mänguks. Muusikas on ta kõige lähedasem Musetta-le. Kolmest noormehest (Rauno Elp, Rando Piho ja Villu Valdmaa) kannab karakteri kõige paremini välja Villu Valdmaa, aga tublid on ka teised. Episoodilistest tegelastest on majaperemees Benoit julge ja arg ühtaegu — täpne raha nõudma ja aldis meelitustele. Uno Kreen on peremehelik, Voldemar Kuslap lahendab osa koomiliselt. Riiginõunik Alcindoro Hans Miilbergi kehastuses on suursugune, olles iga hetk valvel selle pärast, mis teised arvavad. Tiit Tralla ei ole niivõrd välja peetud ja vajalik kontrast Musettaiga on rohkem rõhutatud.

Koor (koormeistrid Jüri Rent ja Anne Dorbek) jaguneb grupideks ja moodustab II vaatuses mitmekihilise ansambli. Nii väikeses lavaruumis peaks iga laulja liikumisjoonis olema väga täpne ja põhjendatud. See tooks kaasa veel suurema muusikalise täpsuse.

"Boheem" on noorteooper. Aeg selle väljatoomiseks on soodus: meil on olemas ealt ja naturaalselt vastav noorteansambel, mõnedki sellest muusikaõppurid. Nii on Meeli Kallastu, Rau-

kitas tunde, nagu oleks Pariisi Ladina kvartalist äsja lahkunud Vene sõjavägi. Võib olla on see taotlus, et tähelepanu muusikale koondada. Küsitavad on eri tсандil kald- ja kaarpinnad, mis kammitsevad liikumist II vaatuses. Eklektilisena mõjub III vaatusesild. Kõige mõjuvam ja miljööd loovam on katusekambri aken I ja IV vaatuses. Kostüümid on liiga ühetoonilised, ei ühti tegelaste karakteri ja muusika iseloomuga, eriti Musetta puhul.

"Boheem" on ansambliooper, milles peategelasi kuus. Neid liidab ühine elutunnetus, aga nende vokaalsed ülesanded on erisugused. Juhtivaks on arioossed lõigud, üleminekul soolodelt ansamblile on äärmiselt sujuvad.

Ooperi kõige romantilisem tegelane on poeet Rodolfo. Vello Jürna on nagu sündinud Rodolfo osa täitma. Erinevad tundenüansid on ehtsad, vokaal-

dolfo vahel.

Mimi lihtsus, haprus ja vaprus kajastuvad ka tema muusikaliselt rikkas partiis. Nii Pille Lille kui ka Meeli Kallastu hääles on kõik vajalikud varjundid: soojus, sära, kaunikõlalisus, kandvus, musikaalsus. Kumbki pole sentimentaalne. Ka III vaa-

nõtkust kui sarmi. Ma pole kindel, et Musetta peab oma kuulsat valsi laulma poodiumil, kus liiga vähe vabadust tema kapriisidele ja taltsutamatu loomule. Anu Kaalu kramplikud dirigeringimisihiigutused lasid välja paista, et tal on seal kitsas. Nadia Kurem oli liialt võimukas II vaa-

vaoshoitum, kuna Sirje Puura temperamentne Musetta sunnib partnerit end imetlema.

Filosoof Colline saab Mimi ja Rodolfo kõrval ainsana aaria, mis on IV vaatuses tähendusrikkal kohal. Mart Miku teravmeelset toimekust on mõnus jälgida kogu tema lavaloleku aja,

no Eip ja Kando Põho Eesti Muusikaakadeemia üliõpilased ja Villu Valdmaa samas magistrand, Pille Lill õpib Londonis ja Mart Mikk Helsingis (eelmise "Boheemi" lavastuse aegu 1977.a. olid Väino Puura ja Hans Miilberg üliõpilased). Kõige suuremat rõõmu teeb see, et kogu trupp on saanud hea õppetunni itaalia muusika mõistmiseks, noortele on see toekas stardipakk edasiminekuks.

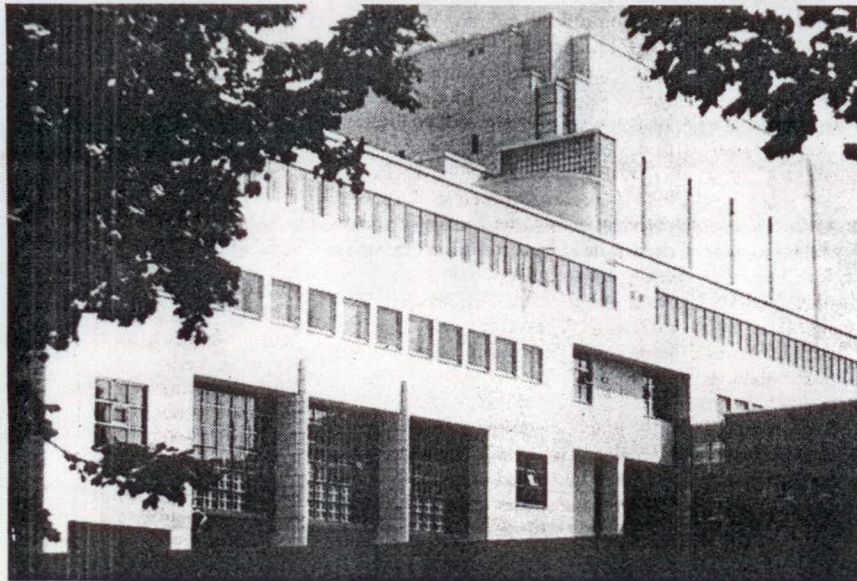
Kavalehelt, mille koostaja on Mare Põldmäe, saab lugeda Carlo Felice Cillario mõtet: "Arvan, et Puccini tuleb respektierida niisama palju kui Mozartit, Wagnerit. See ei ole õige, et Puccini on odav, operetlik, nagu kriitikud tihti on märkinud. Alles halb esitus võib ta odavaks teha." Viimane lause on hoiatav.

RAILI SULE

Pout Rodolfo ja kunstnik Marcello — Vello Jürna ja Väino Puura.

Foto: HARRI ROSPU

AASTASAJA UNISTUS

Soome Rahvusoper on kolunud uude majja. Majja, mida on tahetud vähemalt sellest ajast, kui iseseisvunud Soomes anti vene Aleksandri Teater Soome Ooperi käsutusse (1918). Kulus 74 aastat ja 70 miljonit marka, et unistus ellu viia, realiseerides 1977. aastal lõppenud projektivõistluse parima, 101 kandidaadi hulgast valitud Eero Hyvämäki, Jukka Karhuse ja Tapio Parkkise töö.

Täna on 1385 kohaga ooperisaalis juba neljas etendus. Kõige tähtsam oli teisipäev: hommikul õnnistati uut maja, siis võeti paar tundi vastu õnnitlusi, millele Rahvusoper vastas piduliku lõunaga, õhtul oli Aulis Sallise ooperi "Kullervo" Euroopa-esietendus. (Et ooperimaja ehitati nii kaua, jõudis selle avamiseks tellitud teos maailma esietekandele hoopis Los Angeleses.) Kolmapäeval oli avanädala ainus balletiõhtu — Tšaikovski "Luikede järve" etendusel oli dirigendipuldus Eri Klas. Eile etendati "Carmenit" uue peadirigendi Miguel Gomez-Martinezi juhatusel, täna mängitakse taas "Kullervot" ja homme lõpetab pidustused galakontsert.

Avanädala külalisi ootasid peale etenduste ja mitme pressikonverentsi ka seminar "Soome ooperimaana", Salzburgi muusikapidustuste kunstilise juhi Gérard Mortieri loeng "Salzburgi pidunädalad pärast Karajani", Rahvusoperi balletikooli tutvustamine jpm.

Soome Rahvusoper siirdus uude majja uute juhtide lootsimisel: lisaks sel sügisel alustanud hispaanlasest peadirigendile on eelmisest aastast ametis ka uus peadirektor Walton Grönroos ja uus balletijuht Jorma Uotinen.